

Høringsuttalelse til Nasjonal transportplan 2022-2033 (NTP) fra Norsk institutt for naturforskning (NINA)

NINAs innspill til NTP er basert på oppdrag 7: «Miljø og klimatilpasning» fra Samferdselsdepartementet og leveransene fra Avinor, Jernbanedirektoratet, Kystverket, Nye veier og Statens vegvesen/Vegdirektoratet til dette oppdraget. Vi synes flere av aktørene har trukket fram gode og viktige poenger i sine innspill, men mener at ambisjonsnivået for transportbransjen bør økes betydelig når det gjelder hensyn til natur og sektorens bidrag til reduksjon av tap av arealer. Resultatet vi ser i dag er at naturmangfoldet svært ofte taper til andre samfunnsformål.

NINA mener at:

- **NTP må ha tydelige koblinger til rapportene fra FNs klimapanel (IPCC) og FNs naturpanel (IPBES).** Transportsektoren står for en betydelig andel av arealbruken i Norge. Både klimapanelets spesialrapport om klima og landarealer (www.ipcc.ch/report/srccl/) og naturpanelets globale analyse (www.ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-summary-policymakers-pdf) peker på at flere hensyn må sees i sammenheng hvis man skal oppnå en bærekraftig utvikling. Arealforvaltningen må finne de beste løsningene for både klima og natur og tilpasses en mer usikker framtid. Dette innebærer:
 - å bevare natur og eksisterende karbonlagre,
 - søke å gjenopprette tapt naturmangfold og karbonlagre, og
 - sikre arealer som er motstandsdyktig i møte med fremtidens vær og klima.

Naturpanelets hovedrapport konkluderer med at 75 % av klodens landarealer er betydelig endret pga. utvidelse av byer, veier, industrielt jordbruk og skogbruk. Som følge av dette er 25 % av alle kjente arter, dvs. 1 million arter, truet med utryddelse. Naturen og dens støttefunksjoner, som vannkvalitet, jordkvalitet og pollinering, ødelegges som følge av arealendringer og klimaendringer forverrer effektene. Norske økosystemer bidrar med betydelig karbonlagring og inngrep i naturen medfører at store mengder karbon frigjøres fra disse lagrene. En langsiktig ivaretagelse av den blågrønne infrastrukturen vil være avgjørende for å møte rapportene fra IPCC og IPBES.

- **NTP må sikre at fremtidens transportinfrastruktur blir arealnøytral.** *Ekspertutvalget - teknologi og fremtidens transportinfrastruktur* skrev i sin rapport at transportinfrastrukturen som planlegges i dag vil primært benyttes på et tidspunkt der veitransporten skal være klimanøytral, og trakk frem at elektrifisering og nullutslippsløsninger vil kunne løse transportsektorens klimautfordringer. Nullutslipp alene vil imidlertid ikke være nok. Skal Norge nå klimamålene, må vi også sikre at

transportinfrastrukturen som planlegges i dag, ikke bidrar til tap av natur. En arealnøytral transportinfrastruktur betyr at vi i stedet for å ødelegge mer intakt natur, bruker arealer mer effektivt. Når nye naturinngrep er nødvendig, må tilsvarende arealer (med tilsvarende størrelse, verdi og naturmangfold) restaureres eller kompenseres et annet sted. Dette vil si at naturmangfold oftere må prioriteres over andre hensyn dersom vi skal løse klima- og naturkrisene. Konfliktene mellom hensynet til natur og andre hensyn vil øke i årene framover, derfor er det viktig at hensyn til naturmangfold kommer som et premiss i tidlig planleggingsfase slik at den blågrønne infrastrukturen blir ivaretatt.

- **NTP må sikre at samferdselssektoren tar i bruk nye metoder for naturkartlegging.** Det utarbeides nå metoder som systemer for god økologisk tilstand og kartlegging av grønn infrastruktur, samt at kartlegging ved bruk av fjernmålingsdata og GIS-verktøy har stort potensiale. Disse metodene må tas i bruk for å ha et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag når samferdselsprosjekter planlegges.
- **NTP må kreve at innsamlede data om biomangfold tilfaller nasjonale databaser.** NINA anbefaler at Samferdselsdepartementet avklarer med Miljødirektoratet og Artsdatabanken hvordan slike data bør lagres. Åpen tilgjengelighet av innsamlede data vil kunne øke troverdigheten til resultatene som framkommer og tydeliggjøre avveininger som gjøres i planlegging av samferdselsprosjekter. Det må pålegges nye undersøkelser før utbygging, dvs. at man ikke kun baserer seg på informasjon som allerede er innsamlet. Dette begrunnes i at man ønsker å unngå kritikk om kvaliteten på miljøundersøkelsene.

Bakgrunn

I oppdrag 7 fra Samferdselsdepartementet (Miljø og klimatilpasning) er det poengtert at samferdselssektoren påvirker naturmangfold og at virksomhetene skal ta hensyn til negative effekter på naturmangfold og vannmiljø i planlegging av ny infrastruktur, drift og vedlikehold, i henhold til Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet Norsk handlingsplan for naturmangfold, Nasjonal pollinatorstrategi – Ein strategi for levedyktige bestandar av villbier og andre pollinerande insekt* (2018) og Regjeringens vedtatte prinsipper for økologisk kompensasjon.

Virksomhetene som leverte til oppdraget beskriver hvordan naturmangfold blir inkludert i dagens prosjektportefølje. Fra Avinor er påvirkning på naturmangfold og vannmiljø viet en kort kommentar om at biologisk mangfold og verdifulle naturområder hensyntas med forbehold om sikkerhets- og driftshensyn. Mens Kystverket, Jernbane-, Vegdirektoratet og Nye veier har en mer omfattende drøfting om transportnæringens betydning for arealbruk, infrastruktur som barrierer for dyrevandring og utbygging som påvirkningsfaktor for vannmiljø. Det er henvist til regelverk i naturmangfoldloven og pålegg om KU (konsekvensutredninger) i forbindelse med nye utbygginger.

Statens vegvesen/Vegdirektoratet og Jernbanedirektoratet foreslår langsiktig ivaretagelse av den blågrønne infrastrukturen der arealinngrep blir sett i sammenheng og premisset er en økosystembasert forvaltning. Her etterlyser de systemer og verktøy for at dette skal kunne inkluderes i den overordnede planleggingen samtidig som et indikatorsystem for naturmangfold må på plass. Det flere nevner i innspillene sine, er at de ønsker seg en database som kan gi dem indikatorer og måleverdier på all natur i Norge, og at naturvurderingene skal gjøres tidlig i planprosessene.

NINA støtter disse innspillene og mener at dette vil være avgjørende for å møte natur- og klimakrisene vi står overfor, men vi mener at ambisjonsnivået for transportbransjen bør økes betydelig.